

Rektor

John Bauergymnasiet i Norrköping
Dragsgatan 7
602 19 Norrköping

2010-06-11

1 (14)

Dnr: 40-2009:1887

Huvudman

ATT: Per-Erik Lorentzon
C/O John Bauer Organization
Kaserngatan 12
553 05 Jönköping

Kvalitetsgranskning - Svenska i gymnasieskolan på IT-mediaprogrammet vid John Bauergymnasiet, Norrköpings kommun

Sammanfattande bedömning:

- Skolinspektionen bedömer att det finns en väl fungerande samverkan mellan svensklärare i Svenska A och lärarna i karaktärsämnen samt en genomtänkt anpassning av undervisningen till studieinriktningen. Samverkan och anpassningen av undervisningen till studieinriktningen behöver dock utvecklas i Svenska B.
- Skolinspektionen bedömer att individanpassningen överlag fungerar väl. Eleverna behöver dock ges ett ökat inflytande över innehåll, arbetssätt och arbetsformer samt i högre grad göras medvetna om undervisningens syfte.
- Skolinspektionen bedömer att resultaten i svenskämnet behöver följas upp och analyseras, och att beslut om åtgärder tas med anledning av dessa resultat.
- Skolinspektionen bedömer att skolan bör säkerställa att eleverna får möta olika typer av texter så att de fortsätter att utveckla den egna läskunnigheten, samt att utifrån elevuppslag skapa äkta kommunikativa sammanhang som är väsentliga för den valda studieinriktningen.
- Skolinspektionen bedömer att rektor bör säkerställa att elevers stödbehov för att nå kunskapsmålen i kursplanerna tillgodoses. Vidare måste rektor och lärare arbeta med att säkerställa elevernas rätt till arbetsro.

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av svenskämnet i gymnasieskolan under höstterminen 2009. Granskningen av IT-mediaprogrammet vid John Bauergymnasiet i Norrköpings kommun ingår i detta projekt.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges ökade förutsättningar för att genomföra förbättringar.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighetsanalys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt mot huvudmän och/eller skolor. Dessa granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en övergripande rapport, dels i rapporter med bedömningar för varje granskad skola. Där tar Skolinspektionen ställning till om skolan uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet arbetet bedrivs. I de fall behov av åtgärder framkommit ansvarar skolan/huvudmannen för att åtgärder vidtas.

Syftet med granskningen är att bidra till ökad måluppfyllelse i ämnet svenska. Den övergripande rapporten förväntas bidra till en nationell diskussion och en kvalitetshöjning i gymnasieskolans svenskundervisning. Den kunskap som projektet tar fram förväntas bli ett redskap för skolutveckling med avseende på anpassning till elevernas studieinriktning i ämnet, delaktighet samt grupp- och individanpassning i de granskade skolorna. Kvalitetsgranskningen genomförs i kurserna Svenska A och B på elprogrammet, omvårdnadsprogrammet, medieprogrammet samt barn- och fritidsprogrammet. Kvalitetsgranskningen genomförs på 42 skolor och i urvalet ingår skolor med såväl kommunala som fristående huvudmän.

IT-mediaprogrammet på John Bauergymnasiet har ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslut består av en webaserad enkät till elever och undervisande lärare i kurserna Svenska A och B. Vidare består underlaget av dokument från skolan samt av information som samlats in vid besök på skolan den 13-14 oktober 2009. I skolan genomfördes intervjuer med lärare, elever och skolledning. Klassrumsobservationer har inte kunnat genomföras. Kvalitetsgranskningen sammanföll med en så kallad programdag, då lektioner i Svenska A var inställda vilket inte hade meddelats i förväg. Elever i Svenska B gjorde samtidigt arbetsplatsförlagd utbildning (APU). Beslutet grundar sig också på annan information som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Företrädare för skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Ansvariga för kvalitetsgranskningen i John Bauergymnasiet har utredare Anne-Marie Kihlstedt och utredare Susanna Kellgren varit.

Fråge-/granskningsområden

Skolinspektionen har granskat två olika frågeområden.

1. **Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?**
2. **Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?**

Beskrivning av besökt skola och program

John Bauers gymnasium i Norrköping är en fristående gymnasieskola med Ultra Education AB som huvudman. Skolan ingår i en grupp av gymnasieskolor som alla drivs enligt samma grundsyn och pedagogiska vision. Koncernstyrelsen bestämmer organisation och innehåll på skolorna i stort och framställer så kallade programblad som liknar Skolverkets programmålsdokument. Eftersom John Bauers skolor är tydligt datorinriktade har alla lärare och elever varsin bärbar dator.

John Bauergymnasiet i Norrköping har funnits sedan 2002, men har hösten 2009 flyttat till en nyrenoverad byggnad i Industrilandskapet. Skolan erbjuder sju program. Sammanlagt går 614 elever på skolan, varav cirka 110 på IT-media. Eleverna kommer främst från småorterna runt Norrköping. Förutom rektor, finns på skolan två biträdande rektorer och en studierektor. Programmets rektor arbetar till 40 procent som lärare.

Skolan har fem våningar där varje program i princip disponerar varsin egen våning. IT-medieprogrammet håller till på våning 5. Vissa kurser förläggs till annan plats, till exempel idrott och hälsa. Skolans pedagogiska personal är indelad i arbetslag där ett antal pedagoger med olika ämneskompetenser ansvarar för samtliga elever på ett program. Arbetslaget på IT-media består av nio personer, varav två svensklärare. Målet med undervisningen är att arbeta så projektinriktat som möjligt med olika så kallade case och projekt. Undervisningen ska helst ske utifrån så kallat entreprenöriellt lärande.

Resultat 2008 för IT-mediaprogrammet John Bauergymnasiet i Norrköping				
Genomsnittlig betygspoäng på programmet	Genomsnittlig betygspoäng i svenska för de som fick slutbetyg		Andelen elever med minst G i svenska	
	Svenska A	Svenska B	Svenska A	Svenska B
10,3	12,1	8,9	100 %	80,8 %

Skolverkets statistik 2009-10-12

Skolinspektionens iakttagelser och bedömningar

Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?

Planering och möjligheter till samverkan i svenskämnet

Av intervjuer med rektor och lärare framgår att skolan under tidigare läsår arbetat med att förverkliga tematiskt och ämnesöverskridande arbete i år 1. Temana upplevdes vara för omfattande. Med erfarenheter från det arbetet söker man nu bättre anpassa projektens ramar både för årskurs 1 och årskurs 2, och särskilda insatser har gjorts för att bygga upp temablock i årskurs 1. Målet är att meningsfulla projekt under utbildningen ska ge en tydlig förberedelse för kommande yrkesliv. Skolans ledning har tydligt uttalat att eleverna ska arbeta i projekt och att så kallat entreprenöriellt lärande ska genomföra verksamheten. Samverkan sker med karaktärsämneslärare inför de projekt som äger rum, varvid de gemensamma programmålen är av avgörande betydelse och uppfattas av intervjuade lärare vara lätta att planera in. Svenskämnets roll i samverkansprojekt planeras av berörd svensklärare. Svenska A ingår i ett filmprojekt på hösten och två andra projekt på våren. Kursens karaktär gör det naturligt att samverka med karaktärsämneslärare i projektform, menar svensklärarna.

Projektets innehåll och arbetssätt bestäms i hög utsträckning av lärarna, både inför projektet och under projektets gång. En av de intervjuade svensklärarna menar att eleverna kan släppas in i ett senare stadium, till exempel vid val av redovisningsform. Arbetet med film är "matrisbetonat" för att eleverna ska få förståelse för mål och kriterier. Eleverna får ut svenskmålen med de olika betygskriterierna i förväg. Läraren bestämmer gruppindelning och eleverna "jobbar mot målen". Läraren har inte betygskriterier till alla uppgifter, men vet utifrån elevernas individuella betygsambitioner hur de ska stöttas inför olika uppgifter. Läraren anser att anknytning till kursmål och kriterier återkommer kontinuerligt i undervisningen.

Både lärarnas och elevernas enkätsvar ger vid handen att lärarna i hög utsträckning använder sig av andra medier, till exempel film, dvd, och bloggar i undervisningen. Kursplanen i ämnet svenska använder sig av begreppet "ett vidgat textbegrepp". Flera

formuleringar i kursplanen pekar mot detta vidgade textbegrepp. Skolinspektionen bedömer att skolan i Svenska A framgångsrikt använder sig av ett vidgat textbegrep för att uppfylla kursplanens mål att eleven "fortsätter att utveckla den egna läskunnigheten, så att förmågan att tolka, kritiskt granska och analysera olika slag av texter, såväl skrift- som bildbaserade, svarar mot de krav som ställs i ett komplicerat och informationsrikt samhälle".

I Svenska B bedömer lärarna att det är svårare att hitta samverkansprojekt. Tydliga inslag där kärnämnet och karaktärsämnen integreras ska förekomma regelbundet i undervisningen, men svensklärarna upplever att kurs B är mer styrd av det ämnesspecifika innehållet. Samverkan med endast ett karaktärsämne ses som en möjlighet, men äger inte rum på grund av tidsbrist, uppger en av de intervjuade svensklärarna. I större projekt är det svårt att integrera svenskämnet - lärarna anser att det finns risk för att svenskämnet då skulle marginaliseras. Att lotsa eleverna igenom en kurs som i sig är en utmaning för många elever, och samtidigt känna att kravet på samverkan inte nåts, är en stressande situation, enligt svensklärarna. Kurs B läses under årskurs 2. Lärarna bedömer att ett kursutlägg över årskurs 2 och 3 vore att föredra för att möjliggöra infärgning eller samverkan med närliggande ämnen som religionskunskap, historia och samhällskunskap, eller något karaktärsämne. Elevernas större mognad skulle över huvud taget öka kursens måluppfyllelse, menar de intervjuade lärarna.

Det finns ingen gemensam grundplanering för undervisningen i Svenska A och B på skolan. Varje svensklärare gör sin egen kursplan för de olika svenskkurserna med de nationella kursplanerna som grund. Av intervjuer med lärarna framgår att tidsbrist hindrar svensklärarna från att se över vilka gemensamma kursmoment de skulle kunna samverka kring, genom att till exempel ha gemensamma moment samtidigt under kursens gång. I båda svenskkurserna är det ganska lätt att välja texter och skrivuppgifter som är anpassade till studieinriktningen, anser lärarna. Eleverna har inte läroböcker i svenska. Lärarna producerar eget material i form av kopierat material, och eleverna förväntas komplettera med information från internet. Många elevuppgifter läggs på Fronter, gymnasieskolornas webbplattform för lärande och kommunikation. Svenskämnet på IT-media förfogar över en mindre litteraturdepå där viss skönlitteratur förvaras. På skolan finns inte något bibliotek, vilket enligt en av de intervjuade svensklärarna är en begränsande omständighet.

Reflektioner kring undervisningens resultat

För att utvärdera elevernas studiesituation äger klasskonferens rum en gång per termin. Därifrån tas elevärenden upp i elevvårdskonferens (EVK). Det resulterar ofta i IG-varning som mentor har ansvar för. En av de intervjuade lärarna uppger att veckovisa arbetslagsmöten effektivt tar upp aktuella elevfrågor som till exempel bristande närvaro vilket ofta kan relateras till dålig måluppfyllelse och underkända betyg, enligt lärarna. Lärarna vet inte om rektor följer upp närvaroregistreringen. Brister med skolans

närvaroregistrering hindrar lärarna att redan från läsårets början fånga upp negativa tendenser som kan leda till underkända betyg, menar lärarna.

De elever som får IG i kurserna erbjuds stöd. Svensklärarna ansvarar för provningsupplägget - det finns inget gemensamt material för detta. Inför provningen kan eleven få stöd och hjälp med inläsningen. Av intervjuer framkommer att hälften av eleverna med IG-betyg brukar anmäla sig till särskild provning men att inte många genomför den.

Möjligheten att ha en extra person i klassrummet för att bättre lyckas nå eleverna är en form av stöd som vore önskvärt, men det finns inte möjlighet till detta. Ett betydande hinder för en lyckad undervisning i Svenska A och Svenska B är bristande tid för planering, eftertanke och reflektion.

Av kvalitetsgranskningen framgår det att svensklärarna särskilt anger utvärderingen av kursmoment som ett utvecklingsområde för att skapa en meningsfull undervisning.

Alla lärare uppmanas vid terminsslut att utvärdera sina kurser via en färdig utvärderingsblankett. Skolans blankett används dock inte av alla lärare då man inte upplever att den har något värde för utvärderingen av den egna undervisningen. Lärarna ser inte att rektor följer upp och utvärderar resultaten i svenska utifrån de utvärderingar som görs av lärarna. En del lärare föredrar egna kursutvärderingar medan andra helt avstår från utvärdering.

Karaktärsämneslärares perspektiv

Karaktärsämneslärarna på John Bauergymnasiet uppger att svenskan som kommunikationsmedel är viktigt för eleverna i samtliga kurser. Det finns ett kommunikationsperspektiv på hela utbildningen, både språkligt och bildmässigt. Karaktärsämneslärarna bidrar till utvecklingen av elevernas personliga utveckling, yrkesroll och samhällsroll genom till exempel olika skrivuppgifter som blogg, hemsidor och ansökningar. Karaktärsämneslärarna ser till texternas funktion, men "petar inte grammatiskt" i dem. Ordkunskap och begreppsförklaring är stående inslag i karaktärsämnena, även under det tredje året, när eleverna inte läser någon obligatorisk svensk kurs. Lärarna saknar dock svenskämnet och i viss mån även ämnet samhällskunskap det tredje året. Målet att alla ämnen ska medverka i projekt anses mycket svårt att nå eftersom svenskämnet saknas det tredje året. Fortbildning som en möjlighet till ytterligare samverkan ses som önskvärd av flera intervjuade karaktärsämneslärare.

Samverkan mellan Svenska A och karaktärsämnen sker i hög utsträckning. Det är enligt lärarna svårare att samverka med Svenska B då svensk kursen och karaktärsämneskursen inte alltid ligger i samma årskurs. Det finns inga rutiner för att överföra intryck av elevernas svenskkunskaper i karaktärsämnesuppgifter till svenskläraren. I Svenska B

skulle momentet bildanalys från multimedieämnet och andra karaktärsämnen lätt kunna ersätta egen "svensktid", menar en svensklärare.

Arbetsplatsförlagd utbildning (APU) ses som en viktig del för utveckling av elevernas sociala kompetens. Under det första året har eleverna två veckors praktik, medan andraårselevernas APU är sex veckor lång. Svensklärarna har inte varit involverade i planering eller redovisning av APU-perioderna. Vid arbetslagets gemensamma möten varje vecka diskuteras sällan frågor av pedagogisk natur, uppger karaktärsämneslärarna. Det framkommer vid intervju att elevscheman med tretimmarspass fungerar väl för karaktärsämneslärarna men är för långa för kärnämnen. Samtliga lärares gemensamma rasttid under lektionspassen är en förutsättning för att arbetslagets personal ska kunna utbyta aktuell information. Enligt karaktärsämneslärarna skulle en jämnare fördelning av kurserna över de tre åren förbättra utbildningen. Årskurs 3 har eleverna relativt få kurser, men en förändring anses inte möjlig att genomföra då alla John Bauer- skolors kurser ska ligga samtidigt. Av kvalitetsgranskningen framgår att skolan i kursen Svenska B behöver vidareutveckla samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnen samt vidareutveckla anpassningen av undervisningen till elevernas studieriktning.

Lokalerna är väl anpassade för att ge eleverna en god utbildning. Hemklassrum ger trygghet, men flera lärare efterlyser mer litteratur av olika sorter för att stimulera läsandet. Det finns elever som på grund av bristande tillgång inte kan söka information i en bok – eleverna har svårt att släppa datorerna. Skolinspektionen bedömer att skolan bör säkerställa att eleverna får möta olika typer av texter så att de fortsätter att utveckla den egna läskunnigheten, så att förmågan att tolka, kritiskt granska och analysera olika slag av texter, såväl skrift- som bildbaserade, svarar mot de krav som ställs i ett komplicerat och informationsrikt samhälle.

Elevernas förväntningar och upplevelser av relevans

De intervjuade eleverna trivs bra på John Bauergymnasiet. Eleverna har redan tidigare varit intresserade av till exempel foto, grafisk design och bild. Någon elev anmärker att det är "lite slapt" med få läxor i skolan. Dagarna kan bli långa för de elever som pendlar till skolan.

Flera intervjuade elever uppger att de vill utveckla sitt skrivande och sitt ordförråd. Förväntningar och ambitioner har eleverna förmedlat via individuella samtal med svenskläraren vid början av Svenska A. Det är inte säkert att samma lärare följer med till Svenska B, men det är i så fall elevens eget ansvar att informera läraren om sina förväntningar på kursen, säger en av de intervjuade eleverna. I övrigt arbetar eleverna enligt givna instruktioner. Eleverna litar på att läraren tar hand om planering av innehåll och metod på bästa sätt.

Av genomförda intervjuer och elevenkäter framkommer att kursen Svenska A har en tydlig koppling till elevernas program och eleverna anser att de har nytta av kursen även i andra ämnen. Tidningsprojekt med författande av olika texttyper uppfattas som "nyttigt för framtiden". Att skriva filmmanus och bokrecensioner kopplade till tidningspublicering upplevs som lärorikt och svenskämnet kommer in naturligt i lärandeprocessen. I större projekt sambedöms elevens resultat av svensklärare och karaktärsämneslärare, men eleverna säger sig inte alltid känna till bedömningskriterierna i förväg. I övrigt "är svenska svenska", vilket intervjuade elever säger sig vara nöjda med. En av de intervjuade Svenska A-eleverna känner inte till någon kursplan, men förväntar sig att det kommer att finnas en koppling mellan svenskämnet och program-
mets karaktärsämnen.

Av intervjuer och enkäter framkommer att eleverna upplever att kopplingen av svenskämnets B-kurs till programmet är otydlig. De intervjuade eleverna är dock nöjda med kursupplägget. Av elevenkäter framgår att en stor majoritet anser sig ha nytta av Svenska B i andra ämnen och i sitt framtida yrkesliv, även utan samverkan mellan svenskämnet och karaktärsämnen. De intervjuade eleverna anser att svenskmoment bildanalys är bra att ha med sig i det valbara ämnet rörlig bild. Kunskap om skrivande har eleverna nytta av i ämnena medieproduktion, mediekunskap och datakunskap. Svenska B och Engelska B är ämnen som i litteraturundervisningen drar nytta av varandra. Svenska B ger kunskaper som elever drar nytta av i ämnet historia.

I kommande yrkesliv spelar kunskaper från de båda svenskkurserna en viktig roll, anser skolans elever. Muntlig och skriftlig kommunikation med kunder kräver kunskaper som utvecklas under svenskkurserna. Att skapa webbsidor och enkäter, eller att veta hur ett manus skrivs är viktigt för en framtid som redigerare, reporter eller manusförfattare. Förmågan att via text och bild förmedla känslor och förstå dess följder är viktig att ha för till exempel reklamförfattare. En av de intervjuade eleverna är besviken över att svenskämnet inte är obligatoriskt under de tre gymnasieåren.

Rektors perspektiv och prioriteringar

Lärarlaget på IT-mediaprogrammet består av nio personer, varav två är svensklärare. Lärarna på programmet sitter i samma arbetsrum. Målet med undervisningen är att arbeta så projektinriktat som möjligt med olika så kallade case och teman i en anda av så kallat entreprenöriellt lärande. IT-media skulle enligt rektor behöva lite mer struktur då projekten tagit mycket tid enligt utvärderingar som gjorts. Oftast har man ett till två projekt i block varje termin för att skapa extra intresse hos eleverna. Det är vad som skiljer John Bauer från andra liknande inriktningar. I dessa block sätter respektive lärare betyg i den kurs som avses ingå i projektet.

Enligt rektor fyller svenskämnet en funktion för att skapa helhet i elevernas utbildning genom de projekt som blockläggs varje termin. Svenska A har 100 timmar i årskurs 1 och Svenska B har 100 timmar i årskurs 2. Rektor uppger att någon enstaka lärare uttryckt önskemålet att lägga B-kursens timmar över de två sista åren. En av svensklärar-

na är programansvarig på IT-media. Svensklärarna har stor betydelse i projekten, menar rektor, även om det är karaktärsämnena som ofta styr innehållet. Rektor ser dock svensklärarna som ansvariga för elevernas språkutveckling, eftersom de har kompetens att korrigera språket i elevuppgifterna. Svenskämnets roll för att skapa en helhet i elevernas utbildning är ingenting som syns i skolans kvalitetsarbete. Skolan erbjuder ingen gemensam fortbildning för att stärka samverkan mellan ämnen. Just nu prioriteras e-lärande och en mer likvärdig betygssättning på John Bauerskolorna.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns en väl fungerande samverkan mellan svensklärare i Svenska A och lärarna i karaktärsämnena samt en genomtänkt anpassning till programmets studieinriktning i Svenska A, både vad gäller innehåll och arbetsformer. Skolinspektionen bedömer att skolan bör säkerställa att eleverna får möta olika typer av texter så att de fortsätter att utveckla den egna läskunnigheten, så att förmågan att tolka, kritiskt granska och analysera olika slags texter, såväl skrift- som bildbaserade, svarar mot de krav som ställs i ett komplicerat och informationsrikt samhälle. Skolinspektionen bedömer att skolan i kursen Svenska B behöver vidareutveckla samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt vidareutveckla anpassningen av undervisningen till elevernas studieriktning. Rektor och lärare är dock medvetna om behovet att anpassa kursen Svenska B till studieinriktningen för att göra ämnet attraktivt och tillgängligt för alla typer av elever.

Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Svensklärarnas arbete med inflytande och medbestämmande

Av kvalitetsgranskningen framgår att elevernas möjligheter till inflytande är begränsade. En av de intervjuade svensklärarna upplever att det är svårt att få eleverna att välja hur de vill arbeta. Läraren har därför i kurs A infört ett moment där eleverna fått välja uppgifter från ett "smörgåsbord" utifrån vad de vill träna på. En vanlig undervisningsmetod i Svenska B är föreläsning följt av till exempel filmvisning, innan eleverna börjar arbeta själva. Eleverna arbetar i olika konstellationer eller i helklass.

Programmålen är lätta att införa, menar svensklärarna som inte känner sig styrda av dem, även om Svenska B uppfattas som en innehållsmässigt mer styrd kurs. En av de intervjuade lärarna upplever att responsen till eleverna är ett problem och drar ut på tiden, då tiden för rättningsarbete upplevs som otillräcklig.

Innevarande läsår har lärarna på grund av erfarenheter från tidigare projekt bestämt innehåll och arbetssätt utan elevernas medverkan. Det är viktigt att eleverna upplever tydliga ramar och mål, resonerar lärarna. Intervjuer och enkätsvar visar att eleverna i Svenska A och B i liten utsträckning deltar i planering av innehåll och arbetssätt. Skol-

inspektionen bedömer att eleverna i Svenska A i hög utsträckning är med och väljer skönlitteratur och andra texter, medan det motsatta förhållandet råder för eleverna i Svenska B.

Intervjuade elever i kurs B uppger att de gavs större möjligheter till delaktighet i Svenska A, tack vare samverkan mellan olika ämnen, något som bekräftas av enkätmaterialet. Läraren frågar ofta hur eleverna vill arbeta, och utifrån majoritetsbeslut parat med lärarens åsikt läggs arbetet upp. Skriftliga prov är vanligt förekommande.

Intervjuade elever i Svenska A anser att de har stor möjlighet att påverka arbetssätt genom att till exempel välja redovisningsform, eller välja mellan arbete på egenhand istället för att ha lektion som ger tillfälle att få mer hjälp av läraren. Eleverna arbetar ofta med färdiga frågeställningar istället för egna formulerade frågor.

Eleverna i kurs A befinner sig vid tiden för kvalitetsgranskningen i början av kursen och har redan stött på flera olika genrer. Av elevenkäter och intervjuer framgår att majoriteten av tillfrågade Svenska A-elever upplever att kurstexterna känns relevanta, medan endast hälften av eleverna i Svenska B upplever att kurstexterna är relevanta.

Skolans riktlinjer anger att eleverna ska skriva kursutvärderingar i Svenska A och B men detta görs inte alltid. Utvärdering under kursernas gång görs inte. Skolinspektionen bedömer att eleverna bör ges möjlighet att tillsammans med läraren utvärdera undervisningen under kursens gång för att öka sin delaktighet i undervisningens innehåll och arbetssätt.

Av intervjuer med elever och undervisande lärare framgår att mål och betygskriterier går igenom och diskuteras vid kursstart. Eleverna ska kunna se och pricka av vad de gjort. I samverkansprojekten arbetar lärarna för att göra tydliga kopplingar mellan arbetsuppgifter och kursmål. Av intervjuer och elevenkäter framgår att den större andelen elever förstår mål och betygskriterier. Vid intervjuer med elever framkommer dock att man ibland har svårt att se kopplingen mellan olika arbetsuppgifter och kursens mål och kriterier. Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att eleverna inte i tillräcklig utsträckning görs medvetna om undervisningens syfte då det inte görs en anknytning till kursplanemålen inför olika kursplanemoment.

Undervisningens utformning utifrån elevers behov, förutsättningar och erfarenheter

Av kvalitetsgranskningen framgår att svensklärarna genom diagnoser och individuella samtal vid kursens början försöker ta reda på elevernas behov, förutsättningar och erfarenheter. Utifrån den information som framkommer försöker lärarna möta varje individ, till exempel genom att välja passande litteratur till den enskilda individen. Lärarna ger alltid personlig respons på elevuppgifter. Responsen sker muntligt eller skriftligt, till exempel via plattformen Fronter. Utvecklingssamtal är en form av respons som uppskattas av intervjuade elever.

En av de intervjuade lärarna försöker genom till exempel utökat uppgiftsomfång eller mera avancerade uppgifter, individualisera undervisningen för de elever som behöver större utmaningar. Lärarna ger eleverna möjlighet att prova olika arbetsformer där lärandet kan ske enskilt, parvis, gruppvis eller i helklass.

Det ges stöd i svenska i så kallad svenskstuga. Stödet fungerar inte tillfredsställande, menar svensklärarna, eftersom det bland annat kan vara svårt att anpassa till elevens schema. Ingen av de två lärarna med stödfunktion är ännu behörig speciallärare eller specialpedagog. Lärarna upplever att det finns bättre möjlighet för dem själva att ge elever stöd och hjälp på A-kursen än på B-kursen.

Lärarna bedömer vidare att eleverna i ganska hög utsträckning får arbetsro under lektionerna. Några av de intervjuade eleverna uppger att det inte stör när det pratas och skrattas i klassen – det kan dock bli riktigt stökigt ibland. Av elevenkäterna framgår att majoriteten elever i Svenska A anser att de får arbetsro på lektionerna, men det finns en förhållandevis stor del elever (22,8 procent) som anser att de i ganska liten eller mycket liten utsträckning får arbetsro. I Svenska B visar enkäter att majoriteten av tillfrågade elever är nöjda med lektionernas arbetsro, medan 20 procent upplever arbetsro i ganska liten, eller mycket liten utsträckning. Skolinspektionen bedömer att rektor och lärare måste arbeta med att säkerställa elevernas rätt till arbetsro, för att möta den enskilda elevens behov och förutsättningar.

Elevers förväntningar och upplevelser av relevans

Av genomförda elevintervjuer framgår att en del elever inte vet vad de vill bli bättre på, medan andra har en klar uppfattning om att de önskar utveckla sitt skrivande, förbättra ordförrådet eller arbeta mer med läsning. Av elevenkäterna framkommer att eleverna upplever att läraren överlag har höga förväntningar på deras prestationer. Eleverna tycker att de får stöd av läraren i klassrummet. De kan också skicka mejl till läraren och få svar på frågor. Att elevuppgifter finns på gymnasieskolornas webbplatsform för lärande och kommunikation, Fronter, ser eleverna som ett stöd.

Kvalitetsgranskningen sker relativt tidigt på läsåret, men eleverna har i Svenska A ändå stött på olika texttyper, som roman, dikt, artikeltext och film. Båda svenskkurserna utnyttjar andra medier i undervisningen, vilket är ett sätt att möta och använda sig av ungdomars textvärldar. Eftersom eleverna själva fått välja känns texterna relevanta. Skolinspektionen bedömer att svensklärarna väl integrerar andra medier i undervisningen, särskilt i Svenska A. Diskussioner om lästa texter är ofta styrda, men det förekommer även fria diskussioner i Svenska A. En intervjuad elev i Svenska A uppger till exempel att fri diskussion av häftet *Kan man skriva så* ledde till att eleverna kunde lära sig inta etiska ståndpunkter.

I Svenska B har när kvalitetsgranskningen äger rum, få muntliga övningar ägt rum. Intervjuade elever tror att det kommer att bli fler muntliga övningar längre fram, och tycker att det är bra om de får arbeta muntligt med situationer från yrkeslivet. Skolinspektionen vill peka på vikten av att utifrån elevuppslag skapa äkta kommunikativa

sammanhang som är väsentliga för den valda studieinriktningen. Av genomförda intervjuer och elevenkäter framgår att det är relativt många elever som anger att lästa texter i kurs B upplevs som mindre relevanta, även om de uppfattas som allmänbildande. En möjlig förklaring, som kvalitetsgranskningen ser, är att undervisningen i nuvarande Svenska A i högre grad än tidigare är anpassad till studieriktningen. En annan möjlig orsak som elever själva pekar på, kan vara att Svenska B inte ligger utlagd under det tredje året då ökad mognad kan bidra till ett ökat läsintresse.

Rektors perspektiv och prioriteringar

Elevgruppen på IT-media är heterogen och strukturen på IT-media måste enligt rektor vara lite snävare, då många elever är studiesvaga. Rektor anser att skolan genom projektformen arbetar aktivt för att anpassa undervisningen till den heterogena elevbilden. I enskilda kurser har den ensamma läraren svårare att ge stöd. Rektor hänvisar till den "svenskstuga" som finns på skolan och till de två personer som fungerar som stödlärare i svenska. Vidare anser rektor att webbplattformen Fronter ger eleverna möjlighet att ständigt följa med i undervisningen. Skolans arbete med en förbättring av elevers åtgärdsprogram har givit resultat, men det finns mer att göra, anser rektor. Enligt rektor har skolan en fungerande stödverksamhet. Skolan har ett avtal med grundskolans speciallärare men har hittills inte använt den tjänsten.

Uppföljningen av åtgärder och resultat

Det finns inga särskilda utvärderingar gjorda av skolan i Svenska A och B. Rektor anser att en utvärdering efter det sista året skulle vara av intresse. Skolinspektionen bedömer att rektor som pedagogisk ledare och chef för lärarna behöver ta ett större ansvar för att resultaten i Svenska A och Svenska B följs upp och analyseras, och att beslut om åtgärder tas med anledning av dessa resultat. Av kvalitetsgranskningen framgår det att synen på stöd i svenska är motsägelsefull. Rektor bedömer att stödet är tillräckligt för att eleverna ska nå kursmålen, medan lärarna menar att stödet fungerar otillfredsställande. Skolinspektionen bedömer att rektor bör säkerställa att elevers stödbehov för att nå kunskapsmålen i kursplanerna tillgodoses.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen finner att rektor som pedagogisk ledare och chef för lärarna behöver ta ett större ansvar för att resultaten i Svenska A och Svenska B följs upp och analyseras, och att beslut om åtgärder tas med anledning av dessa resultat. Detta kvalitetsarbete innefattar skolans betygsresultat i svenskkurserna med särskild tyngdpunkt på Svenska B samt att säkerställa att elevers stödbehov tillgodoses. Skolinspektionen bedömer att ytterligare insatser behövs för att stärka utvecklingen av samverkan inom svenskämnet på skolan. Skolinspektionen vill poängtera att programmets svensklärare och karaktärsämneslärare behöver föra pedagogiska diskussioner kring bland annat

undervisningens utformning vad gäller innehåll och för att kunna öka måluppfyllelsen. Skolinspektionen bedömer vidare att rektor och lärare, för att möta den enskilda elevens behov och förutsättningar, måste arbeta med att tillförsäkra eleverna arbetsro. Skolans arbetsformer behöver utvecklas för att ett aktivt elevinflytande och ytterligare möjligheter till äkta kommunikativa sammanhang ska gynnas. Eleverna bör vidare, som ett led i utvecklingen av deras inflytande över undervisningen, ges möjlighet att tillsammans med läraren utvärdera undervisningen under kursens gång. Skolinspektionen bedömer att svensklärarna väl integrerar andra medier i undervisningen.

Skolinspektionens slutsatser samt rekommendationer/krav på åtgärder:

Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?

Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Av kvalitetsgranskningen framgår att det i Svenska A finns en väl fungerande samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt en genomtänkt anpassning av undervisningen till studieinriktningen. I kursen Svenska B återstår däremot att vidareutveckla samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt vidareutveckla anpassningen av undervisningen till studieriktningen på programmet. Skolan måste också försäkra sig om att eleverna får möta olika slags texter, så att den egna läskunnigheten, förmågan att analysera, tolka och kritiskt granska svarar mot de krav vårt samhälle kräver.

Elevernas möjligheter till inflytande över undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer i ämnet är begränsade. Eleverna bör ges större möjligheter att planera undervisningen tillsammans med läraren samt tillsammans med läraren utvärdera undervisningen under kursens gång. Resultaten i ämnet behöver också mer systematiskt följas upp och analyseras. I undervisningen finns en tydlig strävan att utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter. Denna individanpassning fungerar också överlag väl. Eleverna måste dock tillförsäkras arbetsro i undervisningen. Användningen av andra media fungerar väl, särskilt i Svenska A.

Rekommendationer

- Att i kursen Svenska B vidareutveckla samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt vidareutveckla anpassningen av undervisningen till elevernas studieriktning.
- Att eleverna ges ökat inflytande över undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer.
- Att kopplingen mellan moment i undervisningen och kursplanemålen tydliggörs så att eleverna i högre grad görs medvetna om undervisningens syfte.
- Att skolan bör säkerställa att eleverna får möta olika typer av texter så att de fortsätter att utveckla den egna läskunnigheten, så att förmågan att tolka,

kritiskt granska och analysera olika slag av texter, såväl skrift- som bildbaserade, svarar mot de krav som ställs i ett komplicerat och informationsrikt samhälle.

- Att ytterligare insatser behövs för att stärka utvecklingen av samverkan inom svenskämnet på skolan.
- Att utifrån elevuppslag skapa äkta kommunikativa sammanhang som är väsentliga för den valda studieinriktningen.
- Att rektor bör säkerställa att elevers stödbehov för att nå kunskapsmålen i kursplanerna tillgodoses.
- Att rektor och lärare måste arbeta med att säkerställa elevernas rätt till arbetsro, för att möta den enskilda elevens behov och förutsättningar.
- Att rektor tar större ansvar för att resultaten i ämnet svenska systematiskt följs upp och analyseras.

Uppföljning m.m.

John Bauergymnasiet i Norrköping ska senast inom sex månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 13 december 2010 till Skolinspektionen, avdelningen i Linköping, redovisa vilka åtgärder som vidtagits.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
Enhetschef

Marie-Louise Hultman
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråd Michael Erenius, utredare Anne-Marie Kihlstedt och utredare Susanna Kellgren deltagit.

Bilaga

Författnings- och forskningsöversikt